

Türkiye'de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Yasal Dayanakları1 Öğr.Gör.Rıdvan KARABULUT2

ÖZET

Yapılan çalışmaların hukuki bir zemine sahip olması yürütülen faaliyetlerin kalıcılığını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Üstün Yetenekliler Eğitimi konusunda yürütülen çalışmalar Anayasa öncelikli olarak pek çok kanun,yönetmelik,yönerge ve kanun hükmünde kararname ile yürütülmektedir. Üstün yetenekliler eğitimiyle ilgili yürürlükte bulunan yasal çerçeve Anayasa,1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ,İlköğretimde Yönelme Yönergesi,,2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu,Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname,İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, şeklinde sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Zeka,Üstün Yetenek, Yasal Dayanak

The Legal Basis Of Gifted Education in Turkey

ABSTRACT

Researching must have a legal system, and this provideaction'spermanence and sustain ability. Reseraching about Superior Ability Children are provided firstly constitutionand mostly law, regulations, instructionandde legated legislation. Written constitution about Superior Ability Children are listed as no: 1739 National Education Basic Law, no: 2916 Law on Education of Children in Need, Regulation for Primary Education Institutions, Orientation Guidelines in Primary Education, no: 573 Decree Laws, Laws of Special Education of Children in Need Act and Ministry of Education Special Education Services Regulation.

KeyWords: Superiormind, Gifted, Legal Basis

GİRİŞ

Türkiye'de üstün yetenekliler eğitiminin temel taşları yasa,yönetmelik,yönerge, tüzüklerle ve en önemlisi de anayasa ile desteklenmiştir. Bu çerçeve göz önüne alındığında yasal boşluklara dikkat edilmesi gerekmektedir . Üstün yetenekliler eğitimi konusunda yasal boşlukların yer almadığı uygulamaların ilerleme katettiği fakat yasal boşlukların bulunduğu uygulamaların çok fazla tutunamadığı, zamanla yok olduğu gözlemler sonucu ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışma ise Türkiye'de 1960'dan başlayarak üstün yetenekliler konusunda yapılan çalışmaların yasal dayanaklarını incelenmektedir.

YÖNTEM

¹ Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İntag Uluslararası Özel Yetenekliler Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur

² Ahi Evran Üniversitesi,Sağlık Yüksek Okulu,Çocuk Gelişimi Bölümü,ridvan_karabulut@yahoo.com

Araştırma, Cumhuriyet döneminin resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında (1960-2017) yıllarında uygulanan çalışmaların yasal dayanaklarını içermektedir. Bu konular doğrultusunda "Tarihi araştırma yöntemi" belirlenerek uygulanmıştır. Geçmiş dönemde oluşan olayların tarihini, nedenini ve niçingerçekleştiğini en doğru şekilde açıklamaya çalışan yöntem "Tarihi araştırma yöntemi" olarak adlandırılır. (Büyüköztürk ve diğerleri,2008: 17)

BULGULAR

Yasal Dayanak

Anayasanın 42. maddesi :

"... Devlet, özel eğitime muhtaç olan bireyleri özel durumları nedeniyle topluma faydalı hale getirecek önlemleri üstlenir.Eğitim ve öğretim faaliyeti yürüten kurumlarda yalnızca eğitim,öğretim,araştırma ve inceleme vb gibi etkinlikler yürütülür. Yürütülen bu çalışmalar hiçbir şart altında kesintiye uğratılamaz."(Karabulut,2010).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunununda ; eğitimin topluma dönük yönü olan rehberlik faaliyetleri ve bunun yanında herkes için eşitlik ilkesine uygunluk konularına yer verilerek 2.,6. ve 8. maddelerde bu konular işlenmiştir. Bu maddelere aşağıda yer verilmiştir.

M.2.

"Gelişimin bütün alanları ile ,ahlakve karakter özellikleri yönünden gelişmiş kişiliğe sahip ,özgür ve bilimsel düşünme gücüne,geniş bir dünya algısına sahip,insani haklara saygılı,kişilik ve teşebbüse hürriyetini önemseyen ,topluma ı sorumluluk duygusuna sahip olan ;yapıcı,yaratıcı özelliklere sahip ve topluma kama değer katan birerler yetiştirmek...."

M.6.

"Bireyler eğitim hayatları boyunca kendi imkan ve yetenekleri ölçeğinde çeşitli eğitim programlara veya bu nitelikteki eğitim kurumlarına yöneltilmek yoluyla eğitilirler. Milli Eğitim Sistemi,her yönüyle ,bu amacı gerçekleştirebilecek şekilde düzenlenir. Bu yöneltmede ve başarının değerlendirilmesinde bilimsel yöntemlerden ve rehberlik çalışmalarından faydalanır.

M.8. "Eğitimde kadın,erkek her bireye ayırım yapmaksızın eşit olanaklar sağlanır."

(Karabulut,2010)

2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu

2916 Sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun" 8. maddesi incelendiğinde Milli Eğitimin özel eğitime muhtaç çocuklara karşı göstermiş olduğu tutum anlaşılmaktadır.

M. 8.

"..... Devlet özel eğitimegereksinim duyan çocukları yetiştirmek için gerekli ve özel önlemleri alarak düzenleme yapar."(Karabulut,2010).

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Madde 117/d bendi :

" Özel yetenekleri belirlenen öğrencilerin belirlenen yetenek alanları ile ilgili destekleyici eğitimi almaları için gerek duyulan tedbirleri alarak,yeni olanaklar sunmak için Bilsemeleri,Yaygın Eğitin Kurumları,Özel Eğitim Merkezleri ,DevletTiyatroları,İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri,Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, İzcilik Kurulları,Spor Liseleri ile Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi vb. gibi kuruluşlar ile orat çalışmalar yapmak yoluyla öğrencilerin i geliştirmelerine imkan sağlamak" (Karabulut,2010).

İlköğretimde Yönelme Yönergesi

M. 10-i Bendi :

“ Özel yetenekli çocuklar ve özel gereksinim öğrencilerin tanınması ve yetenek alanlarına yönltilmeleri işlmelerinin doğru yapılabilmesi amacıyla –varsa- okulundaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi ,diğer durumlarda ise Okulun bulunduğu il/İlçe’de bulunan Rehberlik Araştırma Merkezi ile iletişimde bulunur ve işbirliği yapar”(Karabulut,2010).

573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

M.2.

“ Bu KHK ;özel gereksinimli bireylere yönelik sağlanacak olan direkt ya da dolaylı eğitim faaliyetlerini ve bu çalışmaları yürütecek olan okul,kurum veya eğitim programlarını kapsamına alır.”

M.4.

“ Türk Milli Eğitimini belirleyen genel kurallar çerçevesinde özel eğitimle ilgili öncelikli esaslar şu şekildedir:

Özel gereksinimli bireyler,yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden faydalandırılır

Özel Eğitim Faaliyetleri ,özel gereksinimli bireyleri mevcut çevrelerinden olabildiğince ayırmaksızın planlanarak yürütülür.

Özel gereksinimli bireyler için BEP programları hazırlanması ve bu programların bireye özgü halde yürütülmesi önceliklidir.

Özel eğitim faaliyetleri,özel gereksinimli bireylerin sosyal anlamda etkileşime açık ve uyum becerilerini geliştirecek şekilde ve kapsamlı olarak planlanır.”

M.7.

“ Tanınmış özel gereksinimli öğrenciler için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu okul öncesi eğitimi özel eğitim kurumlarında ve diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak bu çocuklara verilecek olan okul öncesi eğitimi uzuyabilir.” (Karabulut,2010)

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

Ülkemizde toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarının ayırım gözetmeksizin karşılanması, sosyal devlet anlayışının benimsenmiş olmasıyla yakından ilgilidir. Bu durum göz önünde

bulundurularak bu yönetmeliğin, 2.kısımında bulunan “Temel İlkeler”in a ile b kısımlarında yer almıştır.

a) Özel gereksinimli bütün bireyler; yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden yararlanır. b) Özel gereksinimli bireylere yönelik eğitime erken yaşlarda başlanır.

Ayrıca aynı yönetmelikte “Üstün veya Özel Yeteneği Olan Bireyler İçin Açılan Kurumlar” isimli bir başlık bulunmaktadır. Bu başlık ise yönetmeliğin 4. Kısımının 1. bölümünde bulunan 41. maddede yer almakta ve aşağıdaki açıklama bu başlık altında bulunmaktadır.

“İlkokul ,ortaokul ve lise çağlarındaki,özel yetenekli olduğu tanılanan çocuklara yönelik gündüz eğitimi veren ya da yatılı özel eğitim kurumları açılır. Bu eğitim kurumlarında,çocukların bireysel yetenekleri konusunda farkındalık ve bu yetenekleri en üst düzeye çıkartacak hem bireye yönelik hem de destek eğitimi etkinlikleri uygulanır.

Yönetmeliğin “c” ve “d” bentlerinde de bu tarz bir düzenleme söz konusudur. Bu bentlere aşağıda yer verilmiştir;

a) Özel eğitim faaliyetleri,özel gereksinimli bireyleri buldukları ortamdan imkanlar ölçüsünde uzaklaştırmadan planlanıp devam ettirilir. b) Özel gereksinimli bireylerin ,eğitim durumları değerlendirilerek ve birtakım uyarlamalar yapılarak diğer normal gelişim düzeyine sahip öğrencilerle birlikte eğitim almaları öncelikli amaçtır (Karabulut,2010).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Ankara RAM’ın öncülüğünde Ergenekon İlköğretim Okulunda Yürütülen Eğitim Faaliyetleri

Ankara ilin’de 1960 yılında başlayan Ergenekon İlköğretim Okulu başta olmak üzere birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar Ankara Rehberlik Araştırma Merkezinin önderliğinde yürütülmüştür. Bu çalışmada çocuklar okulda verilen üstün yetenekliler eğitimine ilkökul 2. sınıftan başlayarak 5. Sınıfa kadar devam etmişlerdir. Fakat çalışma sonraki yıllarda devam edememişlerdir. Devam etmemesinin nedeni Talim ve Terbiye Kurulunun çalışmanın devamına onay vermemesidir . Bu nedenle yapılan bu çalışmaların yasal bir dayanağı olmadığı tespit edilmiştir. (Enç,1979).

Fen Liseleri

Fen Liseleri, 1975 yılında yürürlüğe giren Fen Lisesi yönetmeliği ile eğitim faaliyetlerini yürütmüştür. Fen liselerinin kuruluş amacı; ülkemizin bilim ve fen alanlarında nitelikli kişilerin

yetişmesi olduğu konuyla ilgili yönetmelikte belirtilmiştir (Ataman,1976). Bu yönetmeliğin bazı maddeleri 1999 yılında değişikliğe uğramıştır (Resmi Gazete:23579,Ocak,1999) (MEB,2009)

Bilim ve Sanat Merkezleri

Bilsemler özel yeteneğe sahip bireylere yönelik grup bazında ve bireysel eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kurumların kanuni dayanağı; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 25.10.2001 tarih ve 370 sayılı kararı doğrultusunda yürürlüğe giren Yönerge ile oluşturulmuştur.

Ford Otosan Beyazıt ilköğretim Okulu

İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü aralarında yazılı olmayan bir anlaşma yaparak ve Ford Otosan Beyazıt ilköğretim Okulunu uygulama okulu olmasına karar verilmiştir. Fakat bu anlaşma sadece sözel olarak kalmış ve halen yasal bir dayanakla desteklenmemiştir.

1960-2017 tarihleri arasında yapılan çalışmalar ile ilgili mevzuatlar harmanlanarak incelendiğinde uygulanan yöntemler mevzuatlara uygun biçimde hayata geçirildiği zaman sürdürülebilir olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

"İlköğretim Kurumları Yönetmeliği".Resmi Gazete,21303;7 Ağustos 1982

"İlköğretimde Yönelme Yönergesi".MEB Mevzuat Bankası,2552,Eylül 2003.

Karabulut, R(2010).Türkiye'de Üstün Yetenekliler Eğitimi Tarihi Süreci, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Bolu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

"Milli Eğitim Temel Kanunu(1739 s.k)".Resmi Gazete,14574;24 Haziran 1973.

MEB, Fen Liseleri Yönetmeliği,Resmi Gazete,23579,Ocak 1999

MEB, Orta Öğretim Kurumları Sınav Geçme ve Sınav Yönetmeliği,Resmi Gazete,25664, Aralık 2004

MEB,Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Raporu.Ankara:Milli Eğitim Bakanlığı,1991
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,1982.

"Özel Eğitim Esaslarını Düzenleme Amaçlı Kanun Hükmünde Kararname(573 s.h.k)"Resmi Gazete,mükerrer 23011 ;6 Haziran 1997

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu(2916 s.k)"Resmi Gazete,18192;15 Ekim 1983

Özsoy Y. ve diğerleri(1991).Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Ön Raporu. Ankara : Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı